

Wiad. entomol.	17 (3-4): 165-168	Poznań (1998) 1999
----------------	-------------------	--------------------

Carpophilus marginellus MOTSCHULSKY, 1858 i *Meligethes caudatus* GUILLEBEAU, 1897 (*Coleoptera: Nitidulidae*)
– gatunki nowe dla fauny Polski

Carpophilus marginellus MOTSCHULSKY, 1858 and *Meligethes caudatus* GUILLEBEAU, 1897 (*Coleoptera: Nitidulidae*), species of beetles new to the Polish fauna

ANDRZEJ LASON

ul. Wiejska 4B/85, 15-352 Białystok

ABSTRACT: *Meligethes caudatus* GUILLEBEAU, 1897 (*Meligethinae*) has been collected in the Karkonosze Mts., *Carpophilus marginellus* MOTSCHULSKY, 1858 (*Carpophilinae*) in Kościelna Wieś near Kalisz (Wielkopolsko-Kujawska Lowland). Both species are new to the Polish fauna.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Nitidulidae*, *Meligethes caudatus*, *Carpophilus marginellus*, new records, Poland.

Rodzaj *Carpophilus* STEPHENS, 1829 jest szeroko rozmieszczony na świecie, głównie w strefie tropikalnej i subtropikalnej. W Europie reprezentowany jest przez 13 gatunków, spośród których 10 to gatunki przywleczone z owocami lub produktami pochodzenia roślinnego z regionów o ciepłym klimacie. Z Polski dotychczas podano 6 gatunków. Dwa spośród nich na pewno możemy zaliczyć do rodzimej koleopterofauny (*C. hemipterus* (L.) i *C. sexpustulatus* (FABR.)), pozostałe 4 gatunki nie zaaklimatyzowały się w naszym środowisku. W ostatnim czasie odkryte zostało występowanie w Polsce kolejnego gatunku.

Carpophilus marginellus MOTSCHULSKY, 1858

Jest to gatunek kosmopolityczny pochodzący z południowo-wschodniej Azji. Rozwój odbywa w fermentujących substancjach pochodzenia roślinnego lub gnijących owocach, z którymi prawdopodobnie przywędrował do Europy. Najpierw dotarł do krajów nadatlantyckich, gdzie dość szybko się zaaklimatyzował i rozprzestrzenił. Dotychczas wykazany był z Norwegii, Danii, Belgii, Holandii, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Włoch, Czech i Słowacji (BILY, JELINEK, 1983; AUDISIO, 1993). Poniżej podaję jego nowe stanowisko odkryte w Polsce:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Kościelna Wieś ad Kalisz (BC03), 15 V 1994, 1 ex., leg. A. MELKE (det. J. JELINEK).

Przedstawiciele rodzaju *Meligethes* STEPHENS, 1830 to drobne chrząszcze, występujące w różnorodnych środowiskach, a ich rozwój odbywa się w roślinach zielnych, głównie z rodzin: *Lamiaceae*, *Brassicaceae*, *Rosaceae*, *Cistaceae*, *Asteraceae* i *Campanulaceae*. Rodzaj *Meligethes* obejmuje w Europie Środkowej 74 gatunki, spośród których 57 wykazywanych było z Polski (BURAKOWSKI i in., 1986; LASOŃ, JELINEK, 1997). W ostatnich latach odkryte zostało występowanie w Polsce kolejnego gatunku.

Meligethes caudatus GUILLEBEAU, 1897

Gatunek borealno-górski o niedostatecznie poznany rozmieszczeniu. Dotychczas wykazywany był z Francji, Włoch, Szwajcarii, Rumunii, Danii i Norwegii. Podane stanowiska wskazują na szersze rozsiadanie tego gatunku w Europie. Przyczyną tego, że nie został on jeszcze odkryty w wielu krajach, jest prawdopodobnie jego duże podobieństwo do *M. subrugosus* (GYLLENHAL, 1808). Najważniejszą cechą rozróżniającą te dwa gatunki jest budowa pygidium u obu płci. U *M. caudatus* jest ono zaopatrzone w płatkowaty wyrostek, większy u samic (Ryc. 1), mniejszy ale wyraźny u samców. Natomiast u *M. subrugosus* pygidium jest zaokrąglone (Ryc. 2). Poza tym *M. caudatus* jest zazwyczaj mniejszy (2,1 mm) od *M. subrugosus* (2,5 mm). Jego stanowiska odkryte w Polsce* podaję poniżej:

- Sudety Zachodnie, Karkonosze: Przełęcz Okraj, (WS52), 16 VI 1996, 1 ex., leg. A. LASOŃ, w kwiecie *Campanula* sp.; Sosnówka Górna (WS52), 7 VI 1997, 5 ex., leg. A. LASOŃ, w kwiecie *Campanula patula* L.

* Już po złożeniu tej pracy do druku, do jej autora dotarła informacja o ukazaniu się publikacji JELINEK'a (1997) „New descriptions and records of *Brachypteridae* and *Nitidulidae* from the Palaearctic region (*Coleoptera*)”, w której *M. caudatus* ogólnikowo wykazany został z Polski.

Ryc. (Fig.) 1, 2. Pygidium: 1 – *M. caudatus* GUILLEB., 2 – *M. subrugosus* (GYLL.)
(według (after) AUDISIO, 1993).

Meligethes caudatus zasiedla przede wszystkim tereny górskie, od pogórza po piętro alpejskie, aż do 2000 m n.p.m. Jest to gatunek acidofilny związany z zespołami roślinnymi wchodzącymi do klas *Caricetea curvulae* i *Elyno-Seslerietea* (AUDISIO, 1993). Są to, w pierwszym przypadku, naturalne murawy acidofilne, tworzące klimaksowe zbiorowiska w alpejskich i subniwalnych piętrach bezwapiennych gór Europy. W drugim przypadku obejmują naturalne murawy wysokogórskie na podłożu wapiennym, a także murawy w niższych położeniach górskich na podłożu skalnym (MATUSZKIEWICZ, 1982). Omawiany gatunek poławiany był przede wszystkim na dzwonekowatych *Campanulaceae*, sporadycznie na posłonkowatych *Cistaceae* i astrowatych *Asteraceae*.

Serdecznie dziękuję Panu dr Josefowi JELINKOWI za oznaczenie okazu *Carpophilus marginellus* i weryfikację pierwszego okazu *Meligethes caudatus* oraz Panu Tomaszowi MAJEWSKIEMU za przekazanie materiału.

SUMMARY

Two species of *Nitidulidae* (*Coleoptera*): *Meligethes caudatus* GUILLEBEAU, 1897 (The Okraj Pass and Sosnówka Górna in Karkonosze Mts, SW Poland) and *Carpophilus marginellus* MOTSCHULSKY, 1858 (Kościelna Wieś near Kalisz, Wielkopolsko-Kujawska Lowland, central Poland) new to the Polish fauna, are discussed.

C. marginellus is a cosmopolitan species from South-East Asia which is acclimatized in Europe, too. There is a probability of finding *C. marginellus* in other in Poland.

The distribution of boreal-mountain *M. caudatus* is hardly known, probably because *M. caudatus* is often mistaken for a very similar common *M. subrugosus* (GYLLENHAL, 1808). Differences in the structure of pygidium of these two species (Fig. 1, 2) are illustrated.

PIŚMIENNICTWO

- AUDISIO P., 1993: *Coleoptera Nitidulidae – Kateretidae*, Fauna D'Italia, Edizioni Calderini Bologna. 971 ss.
- BILY S., JELINEK J., 1983: Faunistic Records from Czechoslovakia. Acta ent. bohemoslov., **80**: 149-150.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1986: Chrząszcze *Coleoptera – Cucujoidea*, cz. 1, Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **12**: 1- 266.
- LASOŃ A., JELINEK J., 1997: *Meligethes kraatzi* REITTER, 1871 (*Coleoptera: Nitidulidae: Meligethinae*) gatunek nowy dla fauny Polski. Wiad. entomol., **16** (2): 75 - 77.
- MATUSZKIEWICZ W., 1982: Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa. 298 ss.